

TEXNIK JAROXATDAN SO'NG OG'IZ BO'SHLIG'I SHILLIQ QAVATI MIKROFLORASINI NORMALLASHTIRISH ORQALI CHAYNOV SAMARADORLIGINI OSHIRISH.

Maxammadaliyeva

Ezoza

Islamjanovna

University of business and science
Stomatologiya yo'nalishi talabasi.

Ilmiy rahbar:

Qudratov Abbos Farxodovich.

Annotatsiya: Zamonaviy restavratsion stomatologiyada tishlarning anatomik shakli va funksional yaxlitligini tiklash bilan bir qatorda og'iz bo'shlig'i shilliq qavati va uning mikroflorasining holatini saqlash muhim ahamiyat kasb etadi. Texnik jihatdan mukammal bajarilgan restavratsion muolajalar ham og'iz bo'shlig'i mikroekologiyasining buzilishiga olib kelishi mumkin. Mikroflora muvozanatining buzilishi chaynov samaradorligining pasayishi, yallig'lanish jarayonlarining rivojlanishi va bemor hayot sifatining yomonlashuviga sabab bo'ladi. Ushbu tadqiqot preklinik restavratsion stomatologik muolajalardan so'ng og'iz bo'shlig'i shilliq qavati mikroflorasini normallashtirish orqali chaynov samaradorligini oshirish imkoniyatlarini klinik jihatdan baholashga qaratilgan.

Abstract: In modern restorative dentistry, along with restoring the anatomical shape and functional integrity of teeth, it is important to maintain the condition of the oral mucosa and its microflora. Even technically perfectly performed restorative procedures can lead to a violation of the oral microecology. Disturbance of the balance of microflora leads to a decrease in chewing efficiency, the development of inflammatory processes, and a deterioration in the patient's quality of life. This study aims to clinically evaluate the possibilities of improving chewing efficiency by normalizing the oral mucosal microflora after preclinical restorative dental procedures.

Аннотация: В современной реставрационной стоматологии, наряду с восстановлением анатомической формы и функциональной целостности зубов, важно поддерживать состояние слизистой оболочки полости рта и ее микрофлоры. Даже технически безупречно выполненные реставрационные процедуры могут привести к нарушению микроэкологии полости рта. Нарушение баланса микрофлоры приводит к снижению эффективности жевания, развитию воспалительных процессов и ухудшению качества жизни пациента. Цель данного исследования – клиническая оценка возможностей улучшения эффективности жевания путем нормализации микрофлоры слизистой оболочки полости рта после доклинических реставрационных

Kalit soʻzlar: restavratsion stomatologiya, ogʻiz boʻshligʻi mikroflorasi, shilliq qavat, chaynov funksiyasi, chaynov samaradorligi.

Tadqiqot maqsadi:

Preklinik restavratsion stomatologik muolajalardan soʻng ogʻiz boʻshligʻi shilliq qavati mikroflorasini normallashtirish orqali chaynov samaradorligini oshirish imkoniyatlarini baholash.

Tadqiqot vazifalari:

- Ogʻiz boʻshligʻi mikroflorasining restavratsiyadan keyingi holatini oʻrganish
- Mikroflorani normallashtirish choralari samaradorligini aniqlash
- Chaynov samaradorligidagi oʻzgarishlarni tahlil qilish
- Olingan natijalarni xalqaro ilmiy maʼlumotlar bilan solishtirish

TADQIQOT MATERIALLARI VA USULLARI

Tadqiqot dizayni

Prospektiv klinik kuzatuv tadqiqoti.

Tadqiqot oʻtkazilgan joy

Stomatologiya yoʻnalishidagi tibbiyot muassasasi (oʻquv-klinik baza).

Tadqiqot ishtirokchilari

Tadqiqotda 30 nafar bemor ishtirok etdi. Ishtirokchilarning yoshi 18–45 yoshni tashkil etdi.

Kiritish mezonlari

- Preklinik restavratsion stomatologik muolajadan oʻtgan bemorlar
- Umumiy somatik holati qoniqarli boʻlgan shaxslar

Chiqarib tashlash mezonlari

- Ogʻir periodontal kasalliklarga ega bemorlar
- Soʻnggi 30 kun ichida antibiotik terapiya olgan shaxslar
- Surunkali yuqumli kasalliklar mavjudligi

Oʻtkazilgan muolajalar

Texnik jaroxatdan soʻng bemorlarga quyidagi mikroflorani normallashtirish choralari qoʻllanildi:

- antiseptik ogʻiz chayish eritmalari
- individual ogʻiz gigiyenasi boʻyicha tavsiyalar
- shilliq qavatni tiklovchi profilaktik vositalar

Baholash mezonlari

- Ogʻiz boʻshligʻi shilliq qavati holatining klinik bahosi
- Chaynov samaradorligini funksional baholash
- Bemorlarning subyektiv shikoyatlari

Statistik tahlil

Maʼlumotlar statistik qayta ishlanib, ishonchlilik darajasi $p < 0,05$ deb qabul qilindi.

Ogʻiz boʻshligʻi inson organizmidagi murakkab biologik tizim boʻlib, u mexanik, himoya,

sezuvchi va immunologik funksiyalarni bajaradi. Og‘iz bo‘shlig‘i shilliq qavati va mikroflorasi o‘rtasidagi muvozanat chaynov, nutq va umumiy ovqat hazm qilish jarayonining boshlanishida muhim rol o‘ynaydi. Ilmiy adabiyotlarda qayd etilishicha, og‘iz bo‘shlig‘ida 700 dan ortiq mikroorganizmlar turlari mavjud bo‘lib, ular fiziologik sharoitda o‘zaro muvozanatda faoliyat yuritadi.

Restavratsion stomatologiyada tishlarning morfologik va funksional holatini tiklash asosiy maqsad bo‘lsa-da, ko‘plab tadqiqotlarda muolajadan so‘ng shilliq qavat mikroflorasining buzilishi kuzatilgani ta’kidlanadi. Bunga mexanik ta’sir, kimyoviy moddalar, stomatologik materiallar va og‘iz gigiyenasining vaqtincha buzilishi sabab bo‘lishi mumkin. Mikroflora muvozanatining buzilishi esa chaynov samaradorligining pasayishi, shilliq qavatning sezuvchanligi va yallig‘lanish jarayonlarining kuchayishiga olib keladi.

Xalqaro ilmiy manbalarda og‘iz bo‘shlig‘i mikroflorasini normallashtirish stomatologik davolash samaradorligini oshiruvchi muhim omil sifatida ko‘rsatilgan. Shunga qaramay, preklinik restavratsion stomatologiyada texnik jaroxatdan so‘ng mikroflorani normallashtirishning chaynov funksiyasiga ta’siri yetarlicha o‘rganilmagan.

1. Og‘iz bo‘shlig‘i shilliq qavati va mikroflorasining ilmiy ahamiyati

Og‘iz bo‘shlig‘i shilliq qavati organizmning tashqi muhit bilan to‘g‘ridan-to‘g‘ri aloqada bo‘ladigan biologik to‘sig‘i hisoblanadi. U mexanik, kimyoviy va biologik ta’sirlarga doimiy ravishda duch keladi. Shilliq qavat epiteliy hujayralari, biriktiruvchi to‘qima va immun komponentlardan tashkil topgan bo‘lib, og‘iz bo‘shlig‘i homeostazini ta’minlaydi. Og‘iz bo‘shlig‘i mikroflorasi esa 700 dan ortiq mikroorganizmlar turidan iborat murakkab ekotizim bo‘lib, ular o‘zaro muvozanatda bo‘lganda fiziologik holat saqlanadi. Asosiy mikroorganizmlar quyidagilar:

- *Streptococcus* turlari
- *Lactobacillus*
- *Actinomyces*
- *Veillonella*

Normal mikroflora:

- shilliq qavatni patogenlardan himoya qiladi
- mahalliy immunitetni rag‘batlantiradi
- to‘qimalarning regeneratsiyasini qo‘llab-quvvatlaydi

2. Restavratsion stomatologiyada “texnik jaroxat ” tushunchasi

Texnik jaroxat — bu restavratsion stomatologiyada:

- tishning anatomik shaklini to‘liq tiklash
- okklyuzion kontaktlarni to‘g‘ri qayta tiklash
- estetik va funksional moslikka erishish degani.

Ammo ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, **texnik jihatdan mukammal restavratsiya** har doim ham biologik jihatdan mukammal natija bermaydi. Sabablari:

- stomatologik materiallarning shilliq qavatga ta’siri
- mexanik travmatizatsiya
- og‘iz gigiyenasining vaqtincha yomonlashuvi

Bu omillar mikroflora muvozanatini buzadi.

3. Restavratsiyadan keyin mikroflora nima uchun buziladi? (ilmiy asos)

Ilmiy adabiyotlarga ko'ra, restavratsion muolajalardan so'ng mikrofloraning buzilishi quyidagi mexanizmlar bilan izohlanadi:

Mexanik omillar

- Shilliq qavatning jarohatlanishi
- Oqartirish, silliqlash jarayonlari

Kimyoviy omillar

- Kompozit materiallarning monomerleri
- Antiseptik vositalarning noto'g'ri qo'llanishi

Biologik omillar

- Opportunistik mikroorganizmlarning ko'payishi
- Normal bakteriyalarning kamayishi

Natijada:

- yallig'lanish
- qizarish
- og'riq va noqulaylik
- chaynov refleksining susayishi

4. Mikroflora va chaynov samaradorligi o'rtasidagi bog'liqlik

Chaynov samaradorligi faqat tishlarning shakliga emas, balki:

- shilliq qavat sezuvchanligiga
- og'iz bo'shlig'i qulayligiga
- reflektor mexanizmlarga

bog'liq.

Mikroflora buzilganda:

- shilliq qavat sezgirligi ortadi
- bemor chaynashdan qochadi
- mushaklar faoliyati to'liq ishga tushmaydi

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, mikroflora normallashtirishda:

- chaynov sikllari soni ortadi
- chaynov kuchi barqarorlashadi
- ovqatni maydalash samaradorligi oshadi

5. Mikroflorani normallashtirishning ilmiy usullari

Xalqaro klinik tavsiyalarda quyidagi yondashuvlar ko'rsatilgan:

Antiseptik nazorat

- qisqa muddatli, past konsentratsiyali vositalar
- uzoq muddatli agressiv antiseptiklardan qochish

Og'iz gigiyenasi protokoli

- individual gigiyena vositalari
- shilliq qavatni himoyalovchi gel va eritmalar

Biologik muvozanatni tiklash

- probiotik yondashuv
- regeneratsiyani ragʻbatlantirish

NATIJALAR

- Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatdiki, restavratsion muolajadan soʻng mikroflorani normallashtirish choralari qoʻllanilgan bemorlarda ogʻiz boʻshligʻi shilliq qavatining holati sezilarli darajada yaxshilandi. Chaynov samaradorligi muolajadan oldingi holatga nisbatan oshdi. Bemorlarning aksariyatida yalligʻlanish belgilari kamaydi va chaynov jarayoni barqarorlashdi

XULOSA

1. Texnik jihatdan mukammal bajarilgan restavratsion muolajalar ogʻiz boʻshligʻi mikroflorasiga taʼsir koʻrsatadi.
2. Mikroflorani normallashtirish choralari chaynov samaradorligini oshiradi.
3. Restavratsiyadan keyingi parvarish stomatologik davolashning ajralmas qismi boʻlishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Carranza F.A., Newman M.G. **Clinical Periodontology**. Elsevier, 2020.
2. Lamont R.J., Hajishengallis G. **Oral Microbiology and Immunology**. ASM Press, 2019.
3. Ten Cate A.R. **Oral Histology: Development, Structure, and Function**. Elsevier, 2018.
4. Burket L.W. **Burket's Oral Medicine**. PMPH-USA, 2021.
5. Fejerskov O., Nyvad B. **Dental Caries: The Disease and Its Clinical Management**. Wiley Blackwell, 2015.
6. Marsh P.D. Role of oral microflora in oral health. *Journal of Oral Microbiology*, 2018.
7. WHO. **Oral Health Guidelines**. World Health Organization, 2022.
8. Kidd E., Smith B. **Pickard's Manual of Operative Dentistry**. Oxford University Press, 2016.
9. Axelsson P. **Diagnosis and Risk Prediction of Dental Caries**. Quintessence, 2019.
10. Mount G.J., Hume W.R. **Preservation and Restoration of Tooth Structure**. Wiley, 2017.